

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

56. An Pontifex possit dispensare, vel laici, vel etiam foemina in articulo mortis ministrent Sacramentum Eucharistiae sibi, & aliis? Et an purus laicus, & etiam foemina non egeat dispensatione, ut ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

ablata vnaquam pro illa die. Cum ergo cardinali in illa Missa accipiat communionem, non vt Sacerdos, nec celebrans, non potest eadem die sacrificare, nisi Pontifex peculiariter cum dispenset, in hoc enim non est concessa facultas pro illa die, sed solum ad communicandum pluries celebrando, non ad communicandum pluries quotuodocumque; pro vt tunc fieret, si semel, aut bis in Missa, & semel extra missam communicaret. Ita Cardinalis de Lugo, cui ego adhaere, & idem dicendum est de Canonico Basilicae D. Petri, qui in die Natiuitatis cantat Euangelium in Missa, & sumit Eucharistiam a Sacerdote celebrante.

RESOL. LV.

An Pontifex possit dispensare, vt Sacerdos celebret, vel laicus sumat Eucharistiam non ieiunus? Et an in aliquibus casibus licitum sit sumere Eucharistiam factio ieiunio? Et an singulo quoque anno Pontifex dispenset in ieiunio saltem tacite cum Cardinali, qui celebrat vltimam eo in nocte Natiuitatis Domini, vel an pro illa nocte in eius Capella Pontifex anticipet diem naturalem? Et quid Venetijs de Pringierio S. Marci ante mediam noctem in illa die celebrante? Ex part. 8. tract. 1. Resol. 89.

§.1. Videtur negatiue respondendum; nam praecipuum de sumenda Eucharistia cum ieiunio naturali, esse praecipuum Christi, putauit Sor. in 4. disp. 1. quest. 5. art. 8. & probabile putauit Scotus disp. 8. quest. 3. & Gabriel lect. 10. Sed esse praecipuum institutum ab Ecclesia omnino dicendum est, & Patet ex Concilio Carthaginensi III. can. 29. Toletano VII. can. 2. Trullano VI. Synodi can. 29. & ex Concilio generali Constantiensi sess. 13. in initio. Et licet praedicta Concilia expriment solos Sacerdotes celebrantes, Ecclesiastica tamen consuetudo declarat, illud praecipuum omnes fideles communicantes comprehendisse, pro vt eam obligationem, & consuetudinem declararunt, & approbarunt Patres in Concilio Constantiensi sess. 19. paulo post principium, §. In nomine sanctae, & indiuiduae Trinitatis; his verbis: Sacerdotum Canonum auctoritas laudabilis, & approbata consuetudo Ecclesiae seruauit, & seruat, quod huiusmodi Sacramentum non debet confici post cenam, nec a fidelibus recipi non ieiunus, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis à iure, vel Ecclesia concessio, vel admissio, quod definit tanquam dogma contra eos, qui erroneè contrarium alterere praesumpserint. Colligitur etiam ex dicto canon. 6. Concilij Matisconensis III. cuius vltima verba sunt haec. Quaecumque reliquiae sacrificiorum post paractam Missam in Sacrario suspenderit quarta, et sexta feria innocentes ab illo cuius interest, ad Ecclesiam adducantur, & indicto eis ieiunio, eadem reliquias conspersas vino recipiant. Si ergo paruuli debebant esse ieiunij ad communicandum, a fortiori erat praecipuum ieiunij pro adultis.

2. Hoc supposito, respondet Amicus tom. 7. disp. 27. sess. 3. n. 29. hoc praecipuum non esse absolute, & simpliciter indispensabile, cum eadem Ecclesia, quae illud condidit, tollere, vel dispensare possit. Et de facto aliquando dispensauit, & idem, vt habetur in Concilio Carthaginensi III. in primitiua Ecclesia quinta feria Hebdomadae sanctae, ob singularem memoriam Coenae Domini, & Sacerdotes celebrabant, & fideles communicabant cenatiuem mo-

rem seruatum fuisse aliquandiu in nonnullis priuatis Ecclesijs, testatur Augustinus Epistola 118. ad Iannarium. Et singulo quoque anno Pontifex in nocte Natiuitatis, vt sentit Pasqualigus.

3. Vnde verba illa apposita in die 24. Decembris in ordine recitandi diuinum Officiu in presio Romae hoc anno 1645. apud Dominicum Marcianum, videlicet, Missa huius sacratissima nocti debet celebrari post mediam noctem; aliter Sacerdos non celebraret ieiunus. Celebraturus ante mediam noctem ex privilegio, vel legitima consuetudine non dispensatur in ieiunio necessario ad Missam id est, à priuata nocte ieiunet, neque in Missa vigiliae sumat purificationem. Haec ibi, haec, inquam, verba sunt imis manca, & trunca; maximè cum liber ille sit impressus Romae. Nam, vt patet quibus, Eminentissimus Cardinalis, qui coram Pontifice celebrat in nocte Natiuitatis, in Missa vigiliae sumit Purificationem, & lautè, si vult, mandè comedit, vt notum est. Ergo verba supradicta intelligenda sunt de alijs hoc privilegio gaudentibus, vt nimirum possint in vigilia Natiuitatis dicere Missam ante mediam noctem; nam concedo debere esse ieiunus, vt facit Venetijs Primitius sacri Marci. Sed ego puto cum Lugo, & Auerfa, quos alibi citauit. Summum Pontificem pro illa nocte in eius Capella anticipare diem naturalem, & idem Cardinalis celebrat illam Missam ieiunus, non obstante quòd mandè comederit.

4. Non desinam tamen hic adnotare etiam in aliquibus casibus licitum esse sumere Eucharistiam factio ieiunio, de quibus sigillatim agit Marchinus de sacrament. Ordinis, tract. 3. part. 3. cap. 3. num. 10. & seq.

RESOL. LVI.

An Pontifex possit dispensare, vt laici, vel etiam femina in articulo mortis ministrarent Sacramentum Eucharistiae sibi, & alijs? Et an prius laicus, & etiam femina non egeat dispensatione vt possit ministrare hoc Sacramentum infirmo, aut sibi in articulo mortis? Et an peccet mortaliter laicus, qui in peccato mortali deserret Eucharistiam ad infirmum ob extremam necessitatem illius? Et ex supra dicta questione deducitur, an in casu necessitatis possit Sacerdos seipsum communicare? Et quid deuotionis causa, qualibet diei hora, modo sit ieiunus, & absit scandalum? Ex part. 8. tract. 1. Resol. 48.

§.1. Videtur negatiue respondendum, cum minister huius Sacramenti sit Sacerdos, vt patet ex Apostol. 1. Corinthi. 4. Sic nos existimemus homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei, & loquebatur de Sacerdotibus. Habetur in iure cap. peruenit, de consecrat. dist. 2. Declaratum est in Tridentino vna cum attestatione perpetuae consuetudinis, & Apostolicae traditionis sess. 13. cap. 8. Semper in Ecclesia Dei mos fuit, vt laici à Sacerdotibus communionem acciperent, Sacerdotes autem celebrantes se ipsos communicarent; qui mos tanquam ex traditione Apostolica descendens, iure ac meritò retineri debet. Dicique debet id fuisse institutum à Christo, quia sicut Sacerdotibus contulit potestatem conficiendi hoc Sacramentum, ita etiam commisit officium dispensandi. Et supponitur ab Ecclesia in Hymno corporis Christi cuius officium committi voluit solis Presbyteris,

Sup. hoc in tom. 2. tr. 2. Resol. 12. §. 1. Ar. id. & cur. sum in alio ver. f. eius an. not.

Sup. hoc Primitio in tom. 2. tr. 3. Resol. 11. §. Nota verò inter principium & medium, cui sum in ver. Sed haec doctrina.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 2. ex doctrina Resol. 11. §. Et quidam Patres.

Presbyteris, quibus sic congruit, ut sumant, & dent
 ceteris. Ergo que ita conueniens, ut potestatem
 accipiebant super corpus Christi verum in confi-
 cendo hoc Sacramentum, soli etiam acciperent super
 corpus Christi mysticum, id est, Ecclesia in dis-
 pensando.

2. Sed hoc vera sit, & procedunt quoad mini-
 strum ordinarium Eucharistiae: sed non exinde se-
 quitur, non posse Pontificem praebere laico facul-
 tatem, ut sibi, vel aliis in casu necessitatis hoc
 Sacramentum non ministret. Et ideo Cardinalis
 de Lugo de sacrament. Eucharist. diff. 18. sect. 1.
 num. 25. Marchantius in resol. Pastoral. de Sacra-
 ment. tract. 6. cap. 3. & Vasquez in 3. part. tom. 3.
 disp. 219. cap. 1. testantur Mariam Reginam Scotiae
 ex privilegio Pontificis in fine mortis sacra-
 mentum Eucharistiae, quod habebat secum suis mani-
 bus, deuote sumpsisse.

Sup. hoc in
 tom. 2. tit. 2.
 Ref. 13. 6. An
 vgo. in fine.
 & in Ref. 65.
 8. Sed quid.
 & seq. & in
 Ref. 667. &
 68. & in tom.
 2. tit. 2. Ref. 5.
 cursum in
 principio 8.
 Ex his, & ibi
 in tit. 3. Ref.
 148. §. 1. ante
 medium. a
 ver. Respon-
 deo.

3. Sed, ut verum fatear, in tali casu necessitatis
 dum Sacerdos non adesset, ego puto laicos non
 egere dispensatione Pontificia. Negat hoc mordis-
 & in Ref. 65.
 cus nominatim contra me Eminentissimus Lugo
 ubi supra, num. 22. quod probat ex consuetudine
 Ecclesiae. Cui, ait ipse, aliqui respondere conan-
 tur, de consuetudine non posse constare, quia cum
 hodie sit tanta copia Sacerdotum, casus hic rarissi-
 mus est; & non occurrente casu, non potest pro-
 bari consuetudo contraria. Hoc tamen responsum
 non satisfacit, quia casus, de quo nunc loquimur
 non est ita rarus, praesertim in oppidis, in quibus
 est vnus Sacerdos, & accidit saepe, plures mori
 absque viatico propter absentiam Parochi, qui-
 bus si posset adituus asserere viaticum, deberet
 vique id facere; & tamen nunquam à multis
 saeculis id factum audiuius, nec vnus, ut fieret
 consuluit.

4. Valentia verò, quem idem Diana asserit tom. 4
 disp. 6. quaest. 10. punct. 1. in fine, solum dicit, illam
 sententiam non esse improbabilem, quod fundat
 in eo quòd laicos in necessitate potest licite tan-
 gere Eucharistiam. Aliud tamen est tangeret aliud,
 distribuere, quod est actio orta ex potestate, &
 quasi dominio quod non est penes singulos, sed
 penes Ecclesiam ministros. Quòd verò vigeat neces-
 sitas proximi, ne moriatur absque viatico, non re-
 fert; quia hoc Sacramentum non est necessarium
 ad salutem. Et quidem minus est, quod Sacerdos
 celebret absque planeta ad dandum viaticum mori-
 bundo; & tamen id Ecclesia non permittit, quanto
 minus, quòd laicos deferat, & ministret, absente Sa-
 cerdote. Ita Lugo.

5. Haec sententia est satis probabilis, sed affirma-
 tiuam non existimo catere etiam sua probabilitate.
 Et ideo contra Lugum me defendit nouissime Pater
 Aucta de sacrament. Eucharist. quaest. 10. sect. 4. vbi
 sic ait: Dubitatur num ex necessitate possit purus
 laicus, vel etiam femina ministrare hoc Sacramen-
 tum infirmo, aut sibi sumere in mortis articulo.
 Negant Vasquez, Lugo, &c. Concedunt Diana, &
 alij. Et praeis quidem temporibus quando Eucha-
 ristia dabatur in manus proprias laicorum, & inter-
 dum per laicos mittebatur ad infirmos, ut narrat
 Eusebius lib. 6. hist. cap. 36. facile est id licuisse. Sed
 etiam post rigorosam prohibitionem, quae habetur
 in citato cap. peruenit, & non multis ante annis,
 narratur etiam ac laudatur, Mariam Scotiae Regi-
 nam in Anglia detentam, instante sibi ob Catholi-
 cam fidem morte, per se sumpsisse sacram Eucha-
 ristiam, quam ad hunc finem à Catholico Sacerdote
 receptam secum asseruabat. Quare id etiam his
 temporibus in casu praecise necessitatis censeri po-
 test licitum.

Non enim vim huius exempli elidunt Vas-
 quez, & Lugo, interpretando, illam Reginam
 id fecisse ex peculiari dispensatione Pontificis; vel
 excusando quòd fecerit bona fide, & aliquorum
 consilio; vel recurrendo ad aliud caput necessitatis
 respectu ipsius Sacramenti, ne deueniret ad manus
 haereticorum, qui illud irreuerenter tractarent, vel
 suarum famularum, quae non habebant simile pri-
 uilegium illud retinendi. Nam nec constat de spe-
 ciali dispensatione Pontificis Et ea admissa, si Pon-
 tificis in hoc dispensauit, iam prohibitio Ecclesiae
 non apparet adgo rigorosa, & in casu talis neces-
 sitatis adhuc vrigere debeat, & similia concessio pra-
 sumi non possit. Non, inquam, ea prohibitio est
 adeò rigida, sicut ne Sacerdos celebret absque ve-
 stibus sacris, aliaque similes, quae neque pro mor-
 tis articulo relaxantur. Quòd autem Regina Ma-
 ria, bona fide, & aliquorum consilio illud fecerit,
 libenter fatendum est: sed talis bona fides fuit
 etiam rationalis, & tale consilium fuit prudens
 ac iudicabile. Quòd verò fecerit, ne Eucharistia
 deueniret in manus haereticorum, vel famularum,
 non est ad rem: quia debet supponi illam apud se
 retinuisse ad effectum sumendi in mortis articulo:
 & minus rationale appareret, alio fine, & animo
 retinuisse. Hucusque Auerfa. Et hanc sententiam
 absolute ex Societate tenet, Suarez, Filiucius, Va-
 lentia, & ex Suarez Reginaldus tom. 2. lib. 29. cap. 5.
 num. 97, & illam esse probabilem fatentur ex ear-
 dem Societate Praepositi in 3. part. quaest. 82. art. 3.
 dub. 1. n. 21. & Hürtadus de sacram. Euchar. disp. 11.
 diff. 3.

7. Et tandem, post haec scripta, nostram senten-
 tiam inuenio docere etiam ex Societate Antonium
 de Escobar in Theolog. moral. tract. 7. exam. 6. cap. 5.
 num. 52. vbi sic ait: Scio in casu necessitatis posse
 Sacerdotem seipsum communicare: rogo an extra
 necessitatem deuotionis causâ possit? Extra Mis-
 sam ex praecsecratis hostiis vbi alius Sacerdos
 non adest, à quo accipiat Eucharistiam, potest
 seipsum deuotionis causâ communicare, Suatio
 horae, qualiter autem diei hora, modò sit ieiunus;
 & absit scandalum, Doctore Henriquez. Adicio
 ex Suatio laicum in mortis articulo constitutum,
 si ministrum idoneum non habeat, à quo Eucha-
 ristiam sumat, nil obstat videri, quominus se com-
 municare possit, exemplo Mariae Scotiae Reginae;
 quo in casu haud debet manibus, sed labijs mini-
 strantibus tam venerabile absumere Sacramen-
 tum. Cominck asserit in dicto casu laicum posse
 alios communicare. Dixerim apponendo eorum
 ori custodiam, non manu hostiam deferendo.
 Ita ille.

8. Et tandem inueni nouissime hanc sententiam
 approbare P. Franciscum de Lugo opuscul. de Sa-
 crament. cap. 2. quaest. 7. num. 59. vbi ita asserit: Do-
 ctiores nuper relati communiter loquantur de laico
 baptizante priuatim ob necessitatem. Idem tamen
 videtur dicendum, si laicus existens in mortali defe-
 rat Eucharistiam ad infirmum ob extremam neces-
 sitatem illius, qui nullam aliud Sacramentum in
 eo mortis articulo receperit. Non enim peccabit
 mortaliter sic ministrando quia non est illa mini-
 stratio Sacramenti solemniter facta, nec à ministro
 per se consecrato ad tale munus solum priua-
 tim ex necessitate, sicut de Baptismo dictum est.
 Haec Lugo, qui citat Suarez cum Henriquez lib. 1.
 cap. 29. num. 4. & Paludanum in 4. dist. 5. quaest. 2.
 conclus. 3.

Sup. his in
 tom. 2. tit. 4.
 Ref. 40. & 41.
 & in aliis
 eorummano-
 tationum, &
 proque libet
 diei hora
 contenta in
 hoc textu
 factè ibidem
 in Ref. 37. &
 in aliis eius
 primae an-
 not.

Sup. hoc in
 tom. 1. tit. 2.
 Refol. 67. §.
 Itaque in fi-
 ne, & in Ref.
 67. §. vlt. in
 principio &
 ibi in tit. 1.
 Refol. 151. §.
 Notat paulo
 postinitium.
 a ver. ex
 quo laicus,
 & in tom. 1.
 tit. 2. Ref. 10.
 §. Ex his

RESOL.